

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

249813

รายงานการวิจัย

แผนงานวิจัยเรื่อง

“การวิจัยและพัฒนาโครงการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว
และยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน”

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมชัย ปัญญาดี

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

สิงหาคม 2553

๐๐๒๕ ๔๓๕๘

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

รายงานการวิจัย

แผนงานวิจัยเรื่อง

การวิจัยและพัฒนาโครงการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว
และยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน

โครงการย่อยที่ 1

การวิจัยและจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาโครงการท่องเที่ยว
กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน

โครงการย่อยที่ 2

การวิจัยและพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการ
การท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดีและคณะ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

สิงหาคม 2553

กิตติกรรมประกาศ

แผนงานวิจัยและพัฒนาโครงข่ายท่องเที่ยวเชิงบูรณาการเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวและยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 ซึ่งสาระสำคัญของรายงานประกอบด้วย 3 ส่วน โดยส่วนที่ 1 เป็นสาระสำคัญของรายงานผลการวิจัยของภาพรวมของแผนงานวิจัย ส่วนที่ 2 เป็นรายงานผลการวิจัยโครงการย่อยที่ 1 ซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการวิจัยและจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ส่วนที่ 3 เป็นรายงานผลการวิจัยโครงการย่อยที่ 2 เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ในพื้นที่โครงข่ายการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ทั้งนี้โครงการวิจัยย่อยที่ 1 และโครงการวิจัยย่อยที่ 2 เป็นโครงการที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันภายใต้แผนการวิจัยเดียวกัน การนำผลการวิจัยโดยเฉพาะการแปลงแผนแม่บทการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนสู่การปฏิบัติควรศึกษาผลงานการวิจัยทั้ง 3 ส่วน ประกอบกันจึงจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล คณะผู้วิจัยขอขอบคุณคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติที่อนุมัติทุนการวิจัยและมอบหมายให้ดำเนินการวิจัย โดยการควบคุมดูแลภายใต้ภารกิจโครงการและประสานงานวิจัย (ภค) ขอขอบคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นตรวจสอบทางวิชาการซึ่งประกอบด้วย นายภราเดช พัทฒวิเชียร ประธานคณะผู้ตรวจสอบทางวิชาการและศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล ว่องวานิช รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ เลหาศิริวงศ์ และดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง ผู้ตรวจสอบทางวิชาการ เป็นอย่างสูงที่ให้ข้อเสนอแนะทั้งในเชิงแนวคิดทฤษฎีและการปฏิบัติงานวิจัยตั้งแต่การพัฒนาโครงร่างข้อเสนอการวิจัย เทคนิควิธีการดำเนินการวิจัยจนถึงการจัดทำรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร. เทพ พงษ์พานิช อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ให้คำแนะนำและให้กำลังใจในการทำงาน และขอขอบคุณผู้นำชุมชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ที่ให้ข้อมูล ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยจนบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยนี้จะถูกแปลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมอันจะส่งผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวและยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนและมีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชน

คณะผู้วิจัย

สิงหาคม 2553

สารบัญเรื่อง

หน้า

กิตติกรรมประกาศ	
บทคัดย่อ	ก
คำสำคัญ	ง
บทนำรวม	1
โครงการย่อยที่ 1	
โครงการวิจัยและจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน	
บทคัดย่อ	21
บทที่ 1 บทนำ	
1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.	24
1.2. วัตถุประสงค์การวิจัย	27
1.3. ขอบเขตการวิจัย	27
1.4. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	28
1.5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	29
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
2.1. พัฒนาการของนโยบายและแบบพัฒนาการท่องเที่ยว	30
2.2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย พ.ศ.2547-2551	40
2.3. แนวคิดการส่งเสริมการท่องเที่ยว	45
2.4. แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	56
2.5. แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรชุมชนหรือองค์กรชาวบ้าน	66
2.6. แนวคิดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร	69
2.7. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากร	79
2.8. กรอบแนวคิดการวิจัย	85
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)	90
3.2. การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)	90
3.3. ประเด็น แหล่งข้อมูลและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย	93
3.4. กรอบแนวคิดแสดงขั้นตอนและกระบวนการดำเนินโครงการ	96

บทที่ 4	ผลการวิจัย	
4.1.	ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานแหล่งท่องเที่ยว ตำแหน่งที่ตั้งและ โครงข่ายคมนาคม เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน	97
4.2.	ผลการศึกษาลำดับความสำคัญตาม โครงข่ายการท่องเที่ยวในกลุ่ม 8 จังหวัด ภาคเหนือ	99
4.3.	ผลการวิเคราะห์ศักยภาพ ข้อเสนอในการพัฒนา โครงข่ายการท่องเที่ยวภาคเหนือ ตอนบน	101
	1. โครงข่ายการท่องเที่ยวเชียงใหม่-แม่วาง-ทุ่งหลวง- อินทนนท์- แม่แจ่ม- ขุนยวม-แม่สะเรียง	108
	2. โครงข่ายการท่องเที่ยวเชียงใหม่-แม่กำปอง-คอยล้าน-ป่าเหมี้ยง-แจ้ ซ้อน-เทพเสด็จ-ห้วยฮ่องไคร้-ปางจำปี	110
	3. โครงข่ายการท่องเที่ยวเชียงใหม่-เวียงหริภุญไชย-บ้านทุ่งยาว-หมู่บ้าน แกะสลักอำเภอแม่ทา – หมู่บ้านถวายเป็น – เวียงกุมกาม	114
	4. โครงข่ายการท่องเที่ยวเชียงใหม่-เชียงดาว-ไชยปราการ-ฝาง-แม่อาข-ท่า ตอน-แม่จัน-แม่สาย-เชียงราย	118
	5. โครงข่ายการท่องเที่ยวเชียงใหม่-แม่ริม-สะเมิง-วัดจันทร์-ป่าข- แม่ฮ่องสอน	122
	6. โครงข่ายการท่องเที่ยวเชียงราย-เชียงแสน-เชียงของ-เวียงแก่น-ผาตั้ง-ภู ชี้ฟ้า-เชียงคำ-พะเยา	125
	7. โครงข่ายการท่องเที่ยวแพร่-น่าน-บ้านหลวง-เชียงใหม่-เชียงคำ-ภูชี้ฟ้า- เชียงราย	128
4.4.	ผลการจัดทำแผนแม่บทพัฒนา โครงข่ายและเส้นทางท่องเที่ยวที่สะท้อนถึง ศักยภาพและข้อจำกัดของแหล่งท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยวและความเป็นไป ได้ในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก	131
4.4.1.	กรอบแนวคิดการจัดทำแผนแม่บทพัฒนา โครงข่ายการท่องเที่ยวภาคเหนือ ตอนบน	131
4.4.2.	แผนแม่บทการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน	146

สารบัญ / ต่อ

	หน้า
1. โครงการท่องเที่ยวเชียงใหม่-แม่วาง-ทุ่งหลวง- อินทนนท์- แม่แจ่ม- ขุนยวม-แม่สะเรียง	146
2. โครงการท่องเที่ยวเชียงใหม่-แม่กำปอง-คอยล้าน-ป่าเหมี้ยง-แจ้ ซ้อน-เทพเสด็จ-ห้วยฮ่องไคร้-ปางจำปี	199
3. โครงการท่องเที่ยวเชียงใหม่-เวียงหริภุญไชย-บ้านทุ่งยาว-หมู่บ้าน แกะสลักอำเภอแม่ทา – หมู่บ้านถวายเป็น – เวียงกุมกาม	258
4. โครงการท่องเที่ยวเชียงใหม่-เชียงดาว-ไชยปราการ-ฝาง-แม่อาว-ท่า ตอน-แม่จัน-แม่สาย-เชียงราย	279
5. โครงการท่องเที่ยวเชียงใหม่-แม่ริม-สะเมิง-วัดจันทร์-ป่าเย แม่ฮ่องสอน	312
6. โครงการท่องเที่ยวเชียงราย-เชียงแสน-เชียงของ-เวียงแก่น-ผาตั้ง-ภู ชี้ฟ้า-เชียงคำ-พะเยา	347
7. โครงการท่องเที่ยวแพร่-น่าน-บ้านหลวง-เชียงม่วน-เชียงคำ-ภูชี้ฟ้า- เชียงราย	363
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	
5.1. สรุปผลการวิจัย	396
5.2. อภิปรายผล	405
5.3. ข้อเสนอแนะ	408
บรรณานุกรม	410
ภาคผนวก ก แบบประเมินศักยภาพโครงการท่องเที่ยวภาคเหนือตอนบน	
ภาคผนวก ข ตารางเส้นทางแหล่งท่องเที่ยว ที่ตั้ง ระยะทางและสภาพการเข้าถึง และลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน	
ภาคผนวก ค ภาพกิจกรรม	

โครงการย่อยที่ 2

โครงการวิจัยและพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ในพื้นที่โครงการท่องเที่ยว
ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน

บทคัดย่อ	416
บทที่ 1 บทนำ	
1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	418
1.2. วัตถุประสงค์การวิจัย	421
1.3. ขอบเขตการวิจัย	421
1.4. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	422
1.5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	423
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
2.1. ข้อมูลพื้นฐานในการท่องเที่ยว	424
2.2. นโยบายและแผนการท่องเที่ยวในระยะที่ผ่านมา	458
2.3. แนวคิดการส่งเสริมการท่องเที่ยว	472
2.4. แนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	482
2.5. แนวคิดในการฝึกอบรม	490
2.6. แนวคิดความเข้มแข็งของชุมชน	502
2.7. แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน	511
2.8. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	525
2.9. กรอบแนวคิดการวิจัย	531
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	
การศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการการมีส่วนร่วมในชุมชนใน การจัดการการท่องเที่ยว	535
การพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว	540
การประเมินผลการพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว	545
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1. สภาพปัญหาความต้องการในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ ท่องเที่ยว	548

สารบัญ / ต่อ	หน้า
- การจัดลำดับความสำคัญของสมรรถนะในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	548
- การวิเคราะห์เพื่อระบุสมรรถนะที่ชุมชนจำเป็นต้องฝึกอบรม	554
- การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน	572
4.2. การพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว	589
- การสนับสนุนให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	591
4.3. การประเมินผลการพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว	594
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	
5.1. สรุปผลการวิจัย	607
5.2. อภิปรายผล	612
5.3. ข้อเสนอแนะ	615
บรรณานุกรม	620
ภาคผนวก ก ข้อมูลเบื้องต้นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 8 จังหวัด	
ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรม	
สรุปภาพรวมของแผนงาน	626
ประวัติคณะผู้ทำวิจัย	632

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้าที่

1.1	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวในชุมชน	91
1.2	ประเด็นแหล่งข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย	93
1.3	ยุทธศาสตร์โครงข่ายที่ 1	185
1.4	ยุทธศาสตร์โครงข่ายที่ 2	239
1.5	ยุทธศาสตร์โครงข่ายที่ 3	273
1.6	ยุทธศาสตร์โครงข่ายที่ 4	303
1.7	ยุทธศาสตร์โครงข่ายที่ 5	338
1.8	ยุทธศาสตร์โครงข่ายที่ 6	359
1.9	ยุทธศาสตร์โครงข่ายที่ 7	387
2.1	ตัวอย่างแสดงคะแนนเฉลี่ยความสำคัญของปัจจัยเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ อำเภอ เกาะลันตา ในทัศศของนักท่องเที่ยว	447
2.2	สมรรถนะในการประสานงานและจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	554
2.3	โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม	575
2.4	รายละเอียดเครื่องมือการวัดและประเมินผลการฝึกอบรม	583
2.5	แผนเนื้อหาารวมของหลักสูตร (Workshop Plan)	584
2.6	การประเมินผลการพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว	597

สารบัญญภาพ

ภาพที่

หน้า

1.1	องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	60
1.2	ความสัมพันธ์ระหว่างความยั่งยืนทางนิเวศและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ	62
1.3	กรอบแนวคิดการพัฒนาแผนแม่บทการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน	89
1.4	กรอบแนวคิดแสดงขั้นตอน และกระบวนการดำเนินโครงการ	96
1.5	ลักษณะการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดภาคเหนือตอนบน	105
1.6	เส้นทางโครงข่ายการท่องเที่ยว เชียงใหม่ – แม่ฮ่องสอน – พะเยา – ลำปาง – แม่แจ่ม – ขุนยวม – แม่สะเรียง	109
1.7	เส้นทางโครงข่ายการท่องเที่ยว เชียงใหม่ – แม่ฮ่องสอน – ดอยสะเก็ด – ป่าเมี่ยง – แจ้ซ้อน – เทพเสด็จ – ห้วยฮ่องไคร้ – ปางจำปี	113
1.8	เส้นทางโครงข่ายการท่องเที่ยว เชียงใหม่ – เวียงหริภุญไชย – บ้านทุ่งยาว – หมู่บ้านแกะสลักบ้านแม่ทา- บ้านถวายเชียงใหม่ – เวียงกุมกาม	117
1.9	เส้นทางโครงข่ายการท่องเที่ยว เชียงใหม่ – เชียงดาว - ไชยปราการ – ผาง – แม่อาฮ – ท่าตอน - แม่จัน – แม่สาย – เชียงราย	121
1.10	เส้นทางโครงข่ายการท่องเที่ยว เชียงใหม่ - แม่ริม – สะเมิง – วัดจันทร์ - ปาย – แม่ฮ่องสอน	124
1.11	เส้นทาง โครงข่ายการท่องเที่ยว เชียงราย – เชียงแสน – เชียงของ – เวียงแก่น – ผาตั้ง - ภูชี้ฟ้า – เชียงคำ	127
1.12	เส้นทางโครงข่ายการท่องเที่ยว แพร่ – น่าน – บ้านหลวง – เชียงม่วน – เชียงคำ – ภูชี้ฟ้า – เชียงราย	130
2.1	ระบบการท่องเที่ยว(Tourism System)	443
2.2	องค์ประกอบของสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว	452
2.3	ความน่าประทับใจของทรัพยากรการท่องเที่ยว	455
2.4	วงจรชีวิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ในตลาด	456
2.5	ขั้นตอนตามทฤษฎีวงจรชีวิตของแหล่งท่องเที่ยวตามแนวคิดของ Butler	457
2.6	รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรบุคคลไปสู่สังคมที่มั่นคงและประชาชนมีความสุข	489

สารบัญภาพ / ต่อ		หน้าที่
2.7	วงจรการมีส่วนร่วม	530
2.8	กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัย	534
2.9	ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาทักษะแรงงานในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	571

ชื่อแผนงานวิจัย	การวิจัยการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน Research and Development of Integrated Tourism network for enhancing and Raising Tourism Standard in the Upper Northern Region of Thailand.
ชื่อโครงการวิจัยที่ 1	โครงการวิจัยและจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน Research and Development of the Master Plan for Development of Tourism Network in the Upper Northern Region of Thailand.
ชื่อโครงการวิจัยที่ 2	โครงการวิจัยและพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงข่ายการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน Research and Development of Community Capacities in Tourism Management in the Upper Northern Region of Thailand.

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย ประจำปี 2551 จำนวนเงิน 4,308,000

ระยะเวลาทำการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่ 23 กันยายน 2551 ถึง สิงหาคม 2552

ชื่อผู้อำนวยการแผนงานวิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ชื่อผู้วิจัย โครงการวิจัยที่ 1

รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ดร.เมธี พยอมยงค์	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
นายประดัด กลัดเข็มเพชร	ศูนย์ศึกษาและพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
นายชัยชาญ สังข์แก้ว	ศูนย์ศึกษาและพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ดร.วรัชต์ มัชฌมบุรุษ	มหาวิทยาลัยนเรศวรวิทยาเขตพะเยา
นางสาววราภรณ์ คงแสง	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
นายจิตติพงษ์ ไชยองค์การ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
นางสาวปานแพร เขาวนัประยูร	มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ชื่อผู้วิจัยโครงการวิจัยที่ 2

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ ไตรแสง	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
นายกฤษติ์ สุนันตา	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
นายเอกพิชญ์ ชินะชาย	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุสิทธิ์ัน จันทรเชื้อ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
นางสาวสุชาดา สายทิ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้

บทคัดย่อ

249813

แผนงาน วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิจัยและจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนา
 โครงการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2) เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนในการ
 จัดการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยเอกสาร
 (Documentary research) การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) การประชุมเชิงปฏิบัติการ
 (Seminar and workshop) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action
 research) เป็นเครื่องมือในการวิจัยและเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน ผลการวิจัยพบว่า 1)
 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายทั้งประเภทธรรมชาติ สถาปัตยกรรม
 วัดและแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีเส้นทางคมนาคมค่อนข้างสะดวก
 แต่ยังไม่ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นโครงการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกันภายในกลุ่ม
 จังหวัดอย่างเป็นระบบ โดยจังหวัดเชียงใหม่และเชียงรายจะมีโครงการท่องเที่ยวภายใน
 จังหวัดค่อนข้างดีและมีการกระจุกตัวของการท่องเที่ยวในสองจังหวัดนี้ ในขณะที่จังหวัด
 ไก้อื่นๆ มีโครงการท่องเที่ยวไม่สมบูรณ์และมีนักท่องเที่ยวน้อย ดังนั้นจึงเสนอให้มีการ
 พัฒนาโครงการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดที่มีกิจกรรมหนาแน่นไปสู่จังหวัด
 ไก้อื่นๆ รวมทั้งสิ้น 7 โครงการและได้จัดทำแผนแม่บทในการพัฒนาโครงการดังกล่าวโดย
 ครอบคลุมตั้งแต่ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน โครงการ กิจกรรม งบประมาณ
 หน่วยงานรับผิดชอบและดัชนีชี้วัดความสำเร็จ รวมทั้งแนวทางในการแปลงแผนสู่การปฏิบัติ

2) ผลการเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนพบว่าสมาชิกในชุมชนมีความรู้ เจตคติและทักษะในการปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการประสานงานและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน ผลการประเมินความเข้มแข็งชุมชนพบว่าชุมชนมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนเพิ่มขึ้นทั้งในด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากร การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ การตลาดท่องเที่ยวและการบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชน

Abstract

249813

Objectives of this study were mainly to 1) research and development for tourism network development in the upper north provincial cluster, 2) to develop community tourism strengthening in the upper north provincial cluster.

This study used documentary research, survey research, seminar and workshop, and participatory action research as a research tool and also for community strengthening method.

The result of the study were as follows:

1) Upper north provincial cluster have several tourism network; natural tourism place, architectures, Buddhist temple and community tourism destination. Even though, almost tourism places are accessed, but it is still not yet develop to be tourism network, lack of network administrative management, and marketing promotion.

2) The result of tourism network analysis found that Chiangmai and Chiangrai have a good tourism network due to regularly maintenance. Other small neighboring provinces in the same cluster are not coped to the good status due to limited on annual budget and also less tourist pass by. It is needed to develop Tourism Networks between province in this cluster, and also to develop tourism network, especially on strategy, strategic issues, plans, projects, responsible agency, successful index, and plan transformation to implementation.

3) Result of Community Strengthening showed that community members obtained knowledge, attitude, increasing skills on tourism activities implementation, especially in collaborating with all stakeholders in community tourism services

4) Result of community strengthening and skills showed the increasing of Tourism site and resource management, Accommodation and Services development, Tourism market, and integrated management facilities and services development.

ง

คำสำคัญ (Keywords) ของแผนงานวิจัย

249813

โครงการท่องเที่ยว ความเข้มแข็งของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลาดการท่องเที่ยว การประเมินผล การพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวผลกระทบ การปรับตัว การพัฒนาทักษะแรงงาน Tourism looping, Technology transfer, Ecotourism, Tourism Production Development , Tourism Marketing Development, Community Strength, Tourism Impact , Tourism management Development